

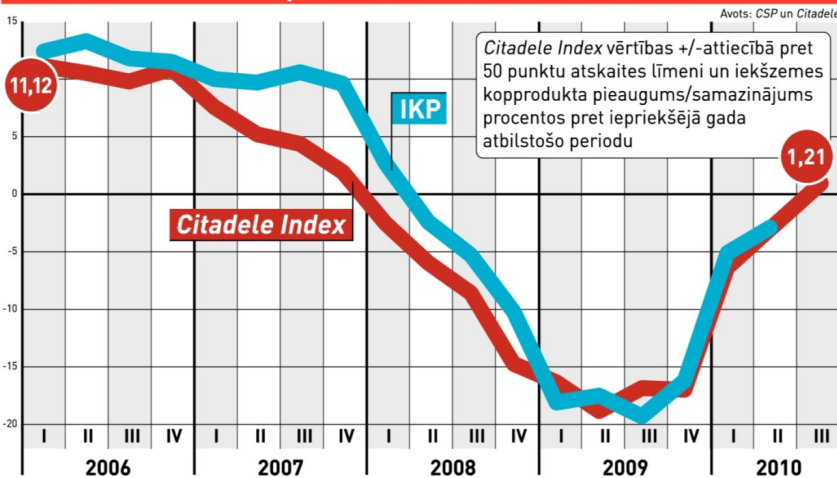
Uzņēmējiem krīze beigusies?

Arnis KLUINIS, tālr. 67886747

Uzņēmēju noskaņojumu rādošais *Citadele Index* pusgada laikā audzis par 7,57 punktiem un pirmo reizi kopš 2007. gada beigām pārsniedzis 50 punktu atzīmi.

Citadele Index ir guvis uzņēmēju paredzējumu papildīšanas pārejā no treknajiem gadiem uz ekonomisko krīzi: statistiķi tad vēl ziņoja par iekšzemes kopprodukta pieaugumu, bet uzņēmēji paredzēja nepatikšanas, kādas patiešām pienāca pēc viena diviem ceturkšņiem. Kad statistiķi bija konstatējuši IKP kritumu par pāris procentiem, uzņēmēju noskaņojumu izsakošie rādītāji jau tiecās uz -20 robežlīniju, pie kuras vēlāk nonāca arī IKP. Šis gads sākās ar strauju uzņēmēju noskaņojuma uzlabošanos – vismaz ar negatīvo vērtējumu daudzuma sarukumu un tuvošanos pozitīvo vērtējumu zonai, kurā nonāca šā gada otrajā pusē. Nav precīzi zināms, vai tas nenotika jau mazliet agrāk, jo datu par šā gada 2. ceturksni trūkst: *Citadele Index* ir *Parex Index* turpinājums, kura mērījumus kaut uz vienu ceturksni apturēja *Parex*

Citadele Index laikā apstaidz IKP

bankas mantas izvērtēšana un dalīšana. Indeks tad tika atzīts par labās bankas cienīgu un pārceļoja uz jauno banku *Citadele*. Savukārt šobrīd zināmais *Citadele Index* parāda uzņēmēju noskaņojumu šā gada vasaras beigās, bet paies vēl apmēram mēnesis, līdz statistiķi paziņos kaut aptuveno 3. ceturkšņa IKP rādītāju.

Vismaz matemātiski un grafiski IKP un *Parex Index* virzība sakrīt arī tagad, kad Latvija it kā iziet no ekonomiskās krīzes. Proti, šā gada 1. un 2. ceturksnī IKP rādītāji attiecībā pret attiecīgajiem 2009. gada ceturkšņiem vismaz tuvojās nulles

atzīmei. Citiem vārdiem sakot, samazinājās IKP samazinājums pret atskaites periodu. Ja šis samazinājuma temps saglabāsies, tad šā gada 3. ceturkšņa IKP būtu jāatkārto pērnā gada 3. ceturkšņa IKP, iespējamās novirzes izskaidrojot drīzāk ar mērījumu veikšanā neizbēgamajām kļūdām. *Citadele Index* vērtības pieaugums un nonākšana virs 50 punktiem, kuri šā indeksa gadījumā kalpo par nulles līmeni, ir pietiekami pārlicinātošs, lai to nevarētu izskaidrot ar sazinašanās kļūdām, labāku vai sliktāku laiku u. c. nejausībām aptaujas dienās. Uzņēmēji patiešām

jūtas pārliecināti, ka viņiem vairs nedraud sava statusa zaudēšana.

Citadele Index kāpumam ir vismaz divi visai vienkārši izskaidrojumi, kas papildina viens otru. Pirmkārt, no uzņēmēju vidus taču ir pazuduši tie uzņēmēji, kuri 2007./2008. gadumijā par savu nākotni uztraucās pilnīgi pamatoti – kuri paredzēja savu nespēju laikus pamest nekustamo īpašumu tirgu, atmaksāt uzkrātos parākus utt. Otrkārt, palikušajiem uzņēmējiem ir pamats salīdzināt savu situāciju ar darba ņēmējiem, tajā skaitā ar saviem bijušajiem kolēģiem, kuri savus uzņēmumu

mus zaudējuši. Šādi salīdzinājumi izraisa esošajos uzņēmējos pozitīvas emocijas, kas izlauž sev ceļu arī tad, kad aptaujas veicēji jautā par katra konkrētā uzņēmuma apgrozījumu, rentabilitāti, nodarbināto skaitu u. tml. Ar šādiem rādītājiem vien *Citadele Index* neklūtu pozitīvs, kaut uzlabošanās jūtama visos rādītājos. Tomēr virs 50 punktiem jeb indeksa nulles to izvelk vērtējumi par vispārējo ekonomisko aktivitāti valstī (+15,9 punkti pret iepriekšējo mērījumu) un ekonomisko aktivitāti pārstāvētajā nozarē (+10,6 punkti). Tie abi ir cilvēku noskaņojuma, nevis uzņēmumu grāmatvedības rādītāji.

Liela ietekme arī uz *Citadele Index* vērtībām ir masu saziņas līdzekļiem, kuru ietekmi citkārt nācās izvērtēt *DnB NORD bankas* uzturēto sabiedriskās domas mērījumu sakarā. Proti, ka sabiedrības noskaņojumu uzlabo arī tas, ka mediji ir sasnieguši sliktu ziņu maksimumu, kuru vairs nevar pārsniegt ne ar saturu, ne ziņu daudzumu, ko limitē avīžu platība un raidlaiku ilgums. Tad šis maksimums tiek uzvertts par normu jeb absolūto nulli, no kuras iespējamā novirze tikai uz sliktu ziņu samazinājumu. ■